

problem]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuing professional education: theory and practice, 1*, 28-37 [in Ukrainian].

(переклала на англ. І. Харченко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін та українознавства, Сумський національний аграрний університет)

УДК [378.147:373.2.011.3-051]:502/504

ІВАНЧУК Сабіна

канд. пед. наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» пров. Учительський, 1, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84122
E-mail: ivanchuk.sabina@gmail.com

СУЧАСНІ НУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ БАЗОВИХ ПОНЯТЬ ЕКОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ

Анотація. Екоцентрична парадигма як певна теоретико-методологічна модель дозволяє наповнити освітній процес сукупністю ідей, поглядів, мотивацій, що висвітлюють екологічну сторону буття, а саме практику оптимальних стосунків у діаді «природа – людина». У статті подано аналіз результатів дослідження сутності базових понять екоцентричної парадигми освіти у науковому дискурсі (екоцентрична парадигма, екологізація освіти, екологічна освіта, екологічна культура), що віддзеркалює множинність наукових підходів щодо їх потрактування, які абсолютно логічно зберігають внутрішній смисл цих пов'язаних термінів. Обґрунтовано актуальність проблеми оновлення фахової підготовки майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку з огляду на виклики часу та парадигми сталого розвитку суспільства.

Важливою умовою досягнення якості професійної діяльності є високий рівень розвитку екологічної компетентності педагога, який дозволяє ґрунтовно та ефективно здійснювати екологічне виховання дітей в умовах закладів дошкільної освіти, формувати ключову складову екологічної вихованості – екологічно доцільну поведінку як спосіб життя. Гостроту цього завдання підкреслює та обумовлює стратегія і тактика сталого розвитку суспільства.

Схарактеризовано сутність базових понять еколого-педагогічного тезаурусу: екологізація освіти, екологічна освіта, екологічна культура. Відзначено певні аспекти тлумачення цих понять, запропоновані вченими, серед яких культурологічний, особистісний, ціннісний, педагогічний, соціально-історичний. Наголошено, що вивчення сутності і змісту вказаного семантичного ряду є теоретико-методологічним підґрунтям подальшого дослідження.

Ключові слова: екоцентрична парадигма, суспільство сталого розвитку, екологізація освіти, екологічна освіта, екологічна культура.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна ситуація у сфері суспільного розвитку ініціює перегляд і трансформацію цілепокладання, змісту та технології професійної підготовки майбутніх вихователів. Важливою умовою досягнення якості професійної діяльності є високий рівень розвитку екологічної компетентності педагога, який дозволяє ґрунтовно та ефективно здійснювати

© Іванчук С., 2020

екологічне виховання дітей в умовах закладів дошкільної освіти, формувати ключову складову екологічної вихованості – екологічно доцільну поведінку як способу життя.

Гостроту цього завдання підкреслює та обумовлює стратегія і тактика сталого розвитку суспільства. Дотримання балансу економічних, еколого-ресурсних та соціальних інтересів є ціннісним паритетом суспільства сталого розвитку, а отже, вектором та ідеологією освітньої політики будь-якої держави. Споживацьке, легковажне, бездуховне ставлення до природи поступається місцем збалансованим правилам існування людини (суспільства) у навколишньому середовищі, екологічно свідомому стилю та способу життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У наукових розвідках А. Богуш, Н. Гавриш, О. Гнізділової, І. Княжевої, К. Крутій, В. Ляпунової, Н. Сиротич актуалізовано проблематику фахової підготовки майбутніх вихователів у контексті реформування вищої школи та дошкільної освіти. Дослідники Г. Беленька, Н. Горопаха, В. Маршицька, Н. Миськова, І. Трубник достатньо повно вивчали окремі аспекти підготовки майбутніх вихователів до екологічного виховання дітей дошкільного віку загалом або до його складових у руслі компетентнісного та гуманістичного підходів. Проте, попри наявність певних наукових результатів, проблема фахової підготовки майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку на системному рівні предметом цілісного дослідження ще не була. Її актуальність підтверджується і наявністю низки певних суперечностей, серед яких у якості наявного робочого особливо відзначимо протиріччя між усвідомленням майбутніми вихователями ролі та значущості екологічної освіти і низьким рівнем володіння технологією виховання екологічно доцільної поведінки особистості як способу життя в сучасних умовах.

Формулювання цілей статті. Мета цієї статті – аналіз результатів дослідження сутності базових понять екоцентричної парадигми освіти у науковому дискурсі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових даних. Сучасна освіта має концентруватися на формуванні людяного, естетичного та етичного ставлення до довкілля, людей та самого себе. Екологічна культура особистості є духовно-інтелектуальним важелем суспільства сталого розвитку, так званий «кодекс поведінки» сучасної людини. Її формування має стати епіцентром освітнього процесу у контексті екоцентричної парадигми. Екоцентрична парадигма як певна теоретико-методологічна модель дозволяє наповнити освітній процес сукупністю ідей, поглядів, мотивацій, що висвітлюють екологічну сторону буття, а саме практику оптимальних стосунків у діаді «природа – людина».

Розв'язання еколого-педагогічних проблем є актуальним з огляду на виклики суспільства сталого розвитку. Такі поняття як «освіта для сталого розвитку» або «освіта в інтересах сталого розвитку» є часто вживаними у науковій літературі. У науковому дискурсі освіта для сталого розвитку визначається як динамічна концепція, що включає в себе всі аспекти інформованості суспільства, освіти та професійної підготовки з метою забезпечення або розширення розуміння взаємозв'язку між питаннями сталого

розвитку і формуванням знань, навичок, перспектив і цінностей, які дадуть можливість людям будь-якого віку навчитися жити в нових умовах та прийняти на себе зобов'язання по створенню сталого майбутнього і нести за них відповідальність. Тож в інтересах сталого розвитку суспільства має розгортатися процес виховання екоцентричної свідомості людини.

Інтенсивне оновлення системи освіти, занурення її суб'єктів в екоцентричне середовище потребує переосмислення наявних дефініцій та введення у науковий обіг нових. Вітчизняні і зарубіжні вчені досить активно досліджують сутність екологічного тезаурусу, який тісно пов'язаний із сукупністю процесів, що відбуваються у сфері екологізації освіти.

Вивчення природи таких понять, як «екологізація освіти», «екологічна освіта», «екологічна культура» має нормативно-правове підґрунтя (Концепція екологічної освіти України).

У тлумаченні структурно-функціонального наповнення фундаментальних категорій, що входять до еколого-педагогічного тезаурусу, диференціації споріднених та суміжних понять спираємося на ініціативи та розвідки сучасних вчених Н. Гавриш, Н. Лисенко, Н. Миськової, С. Ніколаєвої, З. Плохій.

Розглянемо тлумачення поширених базових понять докладніше. Відзначимо загальну тенденцію щодо їх визначення, яка виявила себе у досить широкому обсягу сукупних елементів із наголошенням акценту на певному аспекті.

Питання екологізації освіти вперше було висунуто на конференції ООН з охорони природи, яка відбулася 1972 р. у Стокгольмі (Швеція). На думку експертів, екологізація освіти дасть змогу сформувати суспільство з високим рівнем екологічної культури і поведінки, перейти на шлях сталого розвитку, зберегти природні умови для існування людської цивілізації.

У словнику-довіднику сучасних екологічних та природоохоронних термінів поняття «екологізація освіти» визначається як процес формування екологічних світоглядних позицій, нової філософії життя, типу мислення і взаємовідносин у системі людина – техносфера – біосфера шляхом введення в навчальні програми усіх навчальних закладів України спеціальних дисциплін екологічного спрямування, а також наповнення інших дисциплін матеріалом екологічного змісту. Тлумачиться також як переорієнтація світогляду в процесі навчання з антропоцентричного на біосферологічний. Тобто акцентовано екоцентричне спрямування системи освіти [10].

І. Дубович розглядає екологізацією освіти як систему заходів, спрямованих на забезпечення у навчально-виховному процесі на всіх рівнях освіти (початкова, середня, вища) формування належних екологічних знань та їх практичного застосування. Тобто перш за все береться до уваги, що екологію треба вивчати як окрему фундаментальну дисципліну на всіх рівнях освіти, а при навчанні інших предметів, навчальних курсів і тем увести, «вплести» (де це доцільно) питання, пов'язані з екологічною проблематикою [4].

Родове синонімічне поняття «екологізація навчальних дисциплін» обговорюється на рівні привнесення в практику викладання змістом, засобами і методами конкретного предмета елементів екологічного підходу, що орієнтує в першу чергу на дослідження і розуміння гармонійного співіснування різних організмів в навколишньому середовищі [1, 8].

Відзначимо, що у тлумаченні сутності цього терміну акцентується світоглядний, змістовий, технологічний аспекти.

Поняття «екологічна освіта» також є найпоширенішим у науково просторі. У концептуальних документах екологічна освіта визначається як «система послідовного безперервного формування екологічної культури, що здійснюється в процесі соціалізації особистості через навчання, виховання, самоосвіту, а також досвід життєдіяльності».

Згідно з «Концепцією екологічної освіти в Україні», екологічна освіта – це цілісне культурологічне явище, що включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості, має спрямовуватися на формування екологічної культури як складової системи національного і громадського виховання всіх верств населення України, екологізацію навчальних дисциплін і програм підготовки, а також професійну екологічну підготовку через базову екологічну освіту [7].

У структурі безперервної екологічної освіти виділено кілька рівнів: сімейне та дошкільне виховання, екологічна освіта в загальноосвітній школі, в початкових і середніх професійних навчальних закладах; ступінь вищої освіти, вищого професійного екологічної освіти і післявузівської освіти. Для кожного рівня відібрано зміст, засоби і способи реалізації Концепції, в тому числі розвиток певних компетенцій.

У тлумачному словнику екологічних термінів поняття «екологічна освіта» трактується як оволодіння знаннями з основ екології, сприяння розумному спілкуванню людини з природою, конструктивній участі в охороні природи та раціональному природокористуванні [11].

Тезаурус цього поняття підкреслює культурологічний, педагогічний, організаційний підходи в описі його сутності. Додамо, що більш розширений опис здійснюється за допомогою споріднених понять: мета, зміст, форми, методи, засоби, прийоми, умови, принципи та правила екологічної освіти з урахуванням віку особистості та рівня освіти, кожне з яких визначається також за певними суттєвими ознаками.

Поняття «екологічна культура» у тлумачному словнику екологічних термінів визначається як одна із форм культури, яка проявляється в здатності людини відчувати себе частиною природи, живого, пристосуватися до них і пристосувати природу до свого існування. Тобто, взаємоузгоджувати власні потреби і устрій природного довкілля [11].

В. Бондаренко, розкриваючи зміст поняття екологічної культури, зауважує, що це науково-обґрунтовані методи раціонального природокористування, норми екологічної поведінки по відношенню до природи.

Вплив екологічної культури на характер людської діяльності досліджувала Н. Назарова, яка характеризує екологічну культуру як частину загальної культури, що зумовлює відповідність соціальної діяльності вимогам життєздатності природного середовища.

На думку М. Кагана, екологічна культура є новим типом культури, з переосмисленими цінностями, орієнтованими на розвиток гармонійних відносин особистості й суспільства з природою.

Б. Ліхачов, розглядаючи сутність екологічної культури як «органічну єдність екологічно розвинутих свідомості, емоційно-практичних станів і науково обґрунтованої вольової утилітарно-практичної діяльності», використовує для її характеристики такі поняття, як «екологічне виховання», «екологічна уява», «екологічні відчуття» і «дієво-практичне вольове, екологічно обґрунтоване, практичне ставлення до природи, поведінка в ній відповідно з об'єктивними законами взаємодії, нормами права, моралі, естетики, доцільності».

Як зазначає О. Біда, поняття «екологічна культура» можна вживати у різних аспектах, а саме:

1) по-перше, це поняття розглядається як органічна складова всієї культури суспільства і характеризує сферу взаємодії людства з природою. У такому розумінні поняття «екологічна культура» має історичний характер і визначається дослідниками як сукупність досягнень суспільства і його матеріального та духовного розвитку, закріплених у звичаях, етичних нормах, в усталених стереотипах ставлення людей до природи, поведінці у природному середовищі;

2) по-друге, у педагогічному аспекті поняття «екологічна культура» вживається для визначення рис особистості, що передбачає наявність у людини відповідних знань і переконань, підпорядкування практичної діяльності вимогам раціонального природокористування. У такому розумінні екологічна культура є показником свідомого, відповідального ставлення особистості до природи [3].

Л. Морозова вважає, що екологічна культура є важливим елементом загальної культури людства і наголошує, що вона з часом буде мати домінуюче місце серед інших галузей культурної діяльності. Автор розглядає екологічну культуру в таких аспектах, як:

- результат діяльності людини з перетворення природного середовища відповідно до фізіологічних і соціальних потреб людини;

- характеристика рівня розвитку екологічної свідомості соціальних суб'єктів, починаючи з індивіда і закінчуючи людством у цілому;

- творча діяльність людей у ході освоєння природного середовища, в процесі якої виробляються, зберігаються і розподіляються екологічні цінності [9, с. 90].

На думку В. Сергеевої та О. Семенюк, за своєю сутністю екологічна культура є своєрідним кодексом поведінки, що лежить в основі екологічної діяльності. Екологічну культуру складають екологічні знання, пізнавальні та морально-естетичні почуття та переживання, зумовлені взаємодією з природою, екологічно доцільна поведінка у довкіллі.

Як стверджують науковці Л. Моїсєєва та В. Зєбзєєва, екологічна культура - це успадкований та набутий досвід життєдіяльності, що сприяє здоровому способу життя, стабільному соціально-економічному розвитку, екологічній безпеці країни загалом і кожного громадянина зокрема [8].

Т. Прохорова зазначає, що екологічна культура, в свою чергу, є невід'ємною частиною загальної культури людини і включає різні види діяльності, а також екологічну свідомість людини, що сформувалася в результаті цієї діяльності, в якій слід розрізняти внутрішню екологічну культуру (інтереси, потреби, установки, емоції, переживання, почуття, естетичні оцінки, смаки, звички) і зовнішню (поведінка, вчинки, взаємодія). Основи екологічної культури можуть бути закладені лише в процесі спілкування з природою і педагогічно грамотно організованій діяльності.

Близьким за трактуванням є визначення екологічної культури на рівні особистісних цінностей: це ступінь моральної зрілості людини, який глибоко закорінений у підсвідомості [6, с. 167].

Крім того, дослідники М. Федоряк, Г. Москалик розглядають екокультуру як поведінку та життя суспільства чи окремого індивіда на основі пізнання та раціонального використання законів розвитку природи з урахуванням близьких і віддалених наслідків змін природного середовища під впливом людської діяльності.

Ми поділяємо думку про те, що екологічна культура є внутрішнім стрижнем людини та людського суспільства, що знаходиться «всередині нас» і проявляється в певних діях щодо природи. Наша епоха – час великої дисгармонії між зовнішньою культурою, що проявляється в здатності людини створювати видатні твори мистецтва, та внутрішньою культурою, дефіцит якої викликав глобальну екологічну кризу [5, с. 357].

Аналіз визначення поняття «екологічна культура» дозволяє стверджувати, що існують різні підходи у виявленні базових його характеристик, внаслідок чого акцентовано увагу та тих чи інших аспектах. Виявлено, що такими аспектами є культурологічний, соціально-історичний, ціннісний, особистісний і педагогічний. З точки зору завдань нашого дослідження наголошуємо на значенні аксіологічного аспекту (екологічна культура має виступати ціннісним утворенням кожної особистості), та у межах педагогічного – її учинковий аспект, тобто здатність гуманно жити й діяти у довкіллі, зберігаючи його самобутність та багатство.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз сучасних базових дефініцій екологічного тезаурусу (екоцентрична парадигма, екологізація освіти, екологічна освіта, екологічна культура) віддзеркалює множинність наукових підходів щодо їх потрактування, які абсолютно логічно зберігають внутрішній смисл цих пов'язаних термінів. Усвідомлення наукового статусу означених дефініцій є необхідною передумовою та методологічним інструментарієм нашого дослідження, перспективами якого у даному напрямку вважаємо вивчення сутності інших категорій цього семантичного ряду, їх структури, складових, функцій тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алиева А. Я., Длимбетова Г. К. Формирование экологической компетенции студентов для решения трансграничных экологических проблем Казахстана. *«Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития»*: материалы 12-й Международной конференции. Астана, 2014 р. С. 265–268.
2. Бондаренко В.Д. Культура общения с природой М.: Агропромиздат, 1980. 172 с.
3. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця. Методика викладання. Київ: Ірпінь: ВПКФ «Перун», 2000. 400 с.
4. Дубовіч І.А. Теоретико-методичні та практичні засади реалізації екологізації економіки. *Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць*. Львів, 2014. № 24.4 С. 196-201.
5. Злобін Ю. Загальна екологія: [навчальний посібник] Суми: «Університетська книга», 2012. 416 с.
6. Климчик О. М., Малярчук П.М., Мислива Т. М., Дубровський В. П. Екологія. Вступ до фаху: Навчальний посібник. Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2008. 344 с.
7. Концепція екологічної освіти України [URL://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-1929001/sp:wide:max15](http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-1929001/sp:wide:max15) (дата звернення 15.01.2020)
8. Моисеева Л. В., Зибзеева, В. А. Социодинамика экологической субкультуры. Москва: Творческий Центр, 2011. 300 с.
9. Морозова Л. Виховання екологічної культури особистості. *Вища освіта України*. 2001. № 2. С. 88–92.

10. Гончаренко Г. Є., Совгіра С. В. *Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів*. Київ: Наук. світ, 2010.
11. Левандовський Л. В., Танащук Л. І., Степанець Л. Ф., Суходол В.Х. *Глумачний словник екологічних термінів та понять, пов'язаних з охороною навколишнього середовища для студ. спец. 7.070801 «Екологія та охорона навколишнього середовища»*. Київ: НУХТ, 2006. 61 с.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2019.

ИВАНЧУК Сабина

канд. пед. наук, старший преподаватель кафедры дошкольного образования и социальной работы, Донбасский государственный педагогический университет.

пер. Учительский, 1, г. Славянск, Донецкая обл. Украина, 84122

E-mail: ivanchuk.sabina@gmail.com

СОВРЕМЕННЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ БАЗОВЫХ ПОНЯТИЙ ЭКОЦЕНТРИЧЕСКОЙ ПАРАДИГМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Резюме. Экоцентрическая парадигма как определенная теоретико-методологическая модель позволяет наполнить образовательный процесс совокупностью идей, взглядов, мотиваций, освещающие экологическую сторону бытия, а именно практику оптимальных отношений в диаде «природа-человек». В статье представлен анализ результатов исследования сущности базовых понятий экоцентрической парадигмы образования в научном дискурсе (экоцентрическая парадигма, экологизация образования, экологическое образование, экологическая культура), что отражает множественность научных подходов их трактовки, которые абсолютно логично сохраняют внутренний смысл этих связанных терминов. Обоснована актуальность проблемы обновления профессиональной подготовки будущих воспитателей к формированию экологически целесообразного поведения детей дошкольного возраста, учитывая вызовы времени и парадигмы устойчивого развития общества.

Важным условием достижения качества профессиональной деятельности является высокий уровень развития экологической компетентности педагога, который позволяет основательно и эффективно осуществлять экологическое воспитание детей в условиях учреждений дошкольного образования, формировать ключевую составляющую экологической воспитанности – экологически целесообразного поведения как образа жизни. Остроту этой задачи подчеркивает и обуславливает стратегия и тактика устойчивого развития общества.

Охарактеризована сущность базовых понятий эколого-педагогического тезауруса: экологизация образования, экологическое образование, экологическая культура. Отмечены определенные аспекты толкования этих понятий, предложенные учеными, среди которых культурологический, личностный, ценностный, педагогический, социально-исторический. Отмечено, что изучение сущности и содержания указанного семантического ряда является теоретико-методологическим основанием дальнейшего исследования.

Ключевые слова: экоцентрическая парадигма, устойчивое развитие общества, экологизация образования, экологическое образование, экологическая культура.

IVANCHUK Sabina

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Preschool Education and Social Work, the SHEI «Donbas State Pedagogical University»

1, Uchytelskyi Bystr., Sloviansk, Donetsk region, Ukraine, 84112

Email: ivanchuk.sabina@gmail.com

MODERN SCIENTIFIC RESEARCHES OF THE BASIC CONCEPTS OF THE ECOCENTRIC EDUCATION PARADIGM

Summary. The article analyzes the results of the study of nature basic concepts of ecocentric paradigm of education in scientific discourse. The urgency of the problem of updating the professional training of future caregivers to the formation of environmentally appropriate behavior of preschool children in view of the challenges of time and paradigm of sustainable development of society is substantiated. The essence of basic concepts of ecological-pedagogical thesaurus is characterized. Some aspects of the interpretation of these concepts are suggested by scientists, including cultural, personal, value, pedagogical, socio-historical. It is emphasized that the study of the essence and content of the semantic series is a theoretical and methodological basis for further research.

Keywords: ecocentric paradigm, sustainable development of society, ecologization of education, ecological education, ecological culture.

Abstract. Introduction. The article analyzes the results of the study of the essence of basic concepts of the ecocentric paradigm of education in scientific discourse. An important condition for the achievement of quality of professional activity is the high level of development of environmental competence of the teacher, which allows to thoroughly and effectively carry out ecological education of children in conditions of preschool education, to form a key component of environmental education - environmentally sound behavior as a way of life. The severity of this task is emphasized and determined by the strategy and tactics of sustainable development of society.

Analysis of publications. In the scientific researches A. Bogush, N. Gavrish, O. Gnizdilova, I. Knyazheva, K. Kruty, V. Lyapunova, N. Sirotich the problems of professional training of future teachers in the context of higher education reform and preschool education are actualized. Researchers G. Belenko, N. Goropakh, V. Marshytska, N. Myskova, I. Trubnik have sufficiently studied some aspects of the preparation of future caregivers for ecological education of preschool children in general or its components in line with the competence and humanistic approaches. Its relevance is confirmed by the contradiction between the awareness of the future educators of the role and importance of environmental education and the low level of ownership of the technology of education of environmentally sound personality behavior as a way of life in modern conditions.

Purpose. Analysis of the results of the study of the basic concepts of the ecocentric paradigm of education in scientific discourse.

Results. The ecocentric paradigm as a certain theoretical and methodological model allows to fill the educational process with a set of ideas, views, motivations that illuminate the ecological side of being, namely the practice of optimal relations in the dyad "nature - man". Addressing environmental and pedagogical issues is relevant in view of the challenges of a sustainable development society. In the interests of sustainable development of society, the process of nurturing the eccentric consciousness of a person should be developed.

Domestic and foreign scientists are actively investigating the essence of environmental thesaurus, which is closely related to the set of processes that take place in the field of greening education. The interpretation of common basic concepts (greening of education, ecological education, ecological culture) is considered in detail. There is a general tendency to define them, which has shown itself in a rather wide volume of aggregate elements with an emphasis on a particular aspect (cultural, axiological, pedagogical, personal, socio-historical).

Conclusion. An analysis of the current basic definitions of ecological thesaurus (ecocentric paradigm, greening of education, ecological education, ecological culture) reflects the multiplicity of scientific approaches to their interpretation, which quite logically preserve the intrinsic meaning of these related terms. The prospects of which in this direction we consider the study of the essence of other categories of this semantic series, their structure, components and functions.

REFERENCES

1. Alyeva A. Ya., Dlymbetova H. K. (2014). Formirovanie jekologicheskoy kompetencii studentov dlja reshenija transgranichnyh jekologicheskikh problem Kazahstana: «*Obrazovanie cherez vsju zhizn': nepreryvnoe obrazovanie v interesah ustojchivogo razvitija*». (pp. 265-268). Astana. [in Kazakhstan].
2. Bondarenko V.D. (1980) *Kultura obshcheniya s pryrodoy*. Moskva: Ahropromyzzdat. [in Russian].
3. Bida O.A. (2000) *Pryrodoznavstvo i silskohospodarska pratsia. Metodyka vykladannia*. Kyiv; Irpin: VPKF «Perun». [in Ukrainian].
4. Dubovich I.A. (2014) Teoretyko-metodychni ta praktychni zasady realizatsii ekolohizatsii ekonomiky [Theoretical and practical and practical ambush realizatsii ecologizatsii economies] *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy : zb. nauk.-tekhn. prats.*, (24.4), 196-201. [in Ukrainian].
5. Zlobin Yu. A., Kochubei N. V. (2012) *Zahalna ekolohiia: (navchalnyi posibnyk)*. Sumy: Universytetska knyha. [in Ukrainian].
6. Klymchuk O. M., Maliarchuk P.M., Myslyva T. M., Dubrovskiy V. P. Ekolohiia (2008). *Vstup do fakhu: Navchalnyi posibnyk*. Zhytomyr: Zhytomyrskiy natsionalnyi ahroekolohichnyi universytet. [in Ukrainian].
7. Kontseptsiiia ekolohichnoi osvity Ukrainy [The concept of environmental education in Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-1929001/sp:wide:max15> [in Ukrainian].
8. Moyseeva L. V., Zebzeeva V. A. (2011) *Sociodinamika jekologicheskoy subkul'tury*. Moskva: Tvorcheskij Centr. [in Russian].
9. Morozova L. (2001) Vychovannia ekolohichnoi kultury osobystosti. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 2, 88–92. [in Ukrainian].
10. Honcharenko H. Ye., Sovhira S. V. (Comps) (2010) *Slovyk-dovidnyk suchasnykh ekolohichnykh ta pryrodokhoronnykh terminiv*. Kyiv: Nauk. Svit. [in Ukrainian].
11. Levandovskiy L., Tanashchuk L., Stepanets L., Sukhodol V. (Comps) (2006) *Tlumachnyi slovyk ekolohichnykh terminiv ta poniat, poviazanykh z okhoronoiu navkolyshnoho seredovyshcha dlia stud. spets. 7.070801 «Ekolohiia ta okhorona navkolyshnoho seredovyshcha»* Kyiv: NUKhT. [in Ukrainian].

(переклад зроблено С. Іванчук – к. пед. н., старшим викладачем кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи ДДПУ)